Aan mynen geest

Juliana Cornelia de Lannoy

bron
Juliana Cornelia de Lannoy, *Aan mynen geest*. Willem Oukoop, Breda 1766

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/lann005aanm02_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

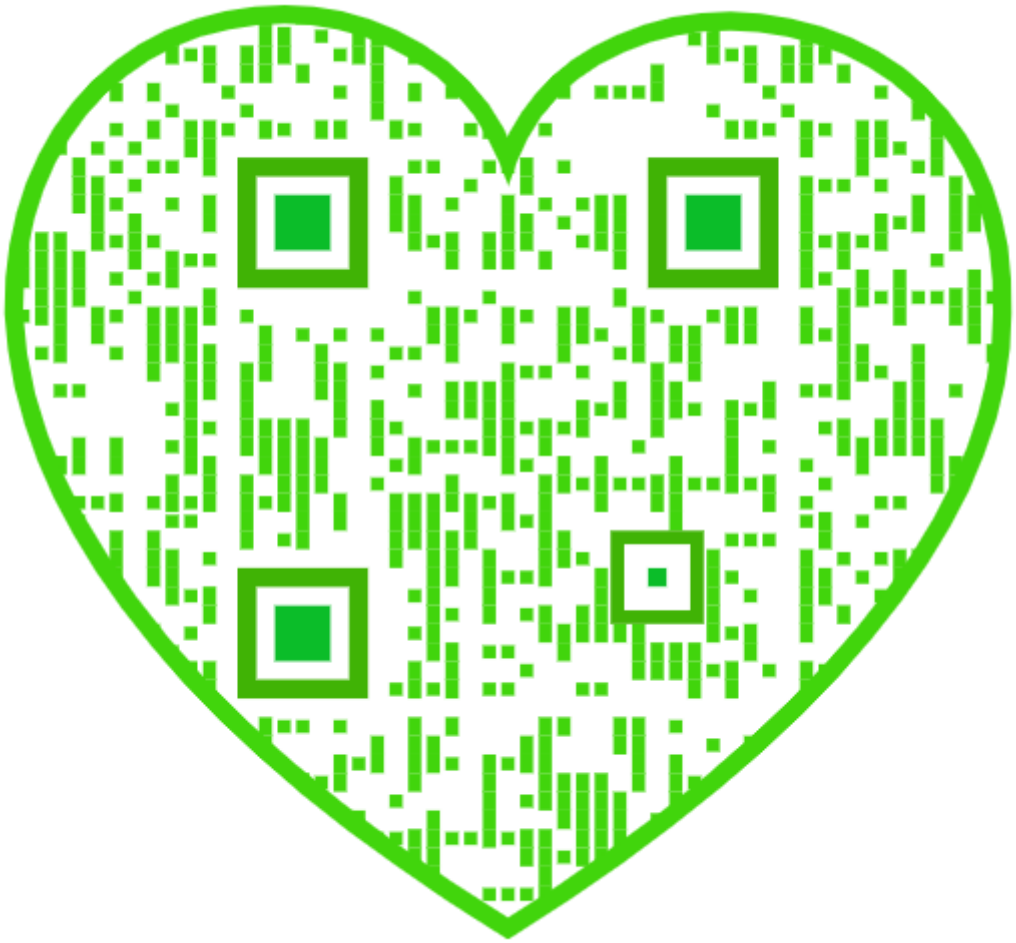

Aan den lezer.

H*Oe zeer ook de Digtkunst myne begunstigde bezigheid zy, heb ik egter tot dus verre my minder er in geoeffend, om den naam van Dichteres te verkrygen, dan wel om eenig vermaak te geven aan Lieden van smaak, met welker achting ik my vereerd vinde; Hunne goedkeuring is het dierhalven alleen, die my aangemoedigd en overreed heeft, om door dit geringe dichtstukje te beproeven, in hoe verre het my gelukken zal, myne Landgenoten in 't algemeen te behagen*.

Men houde my ten goede, dat ik, noch onzeker van den goeden ultslag, my voor eerst, op 't voorbeeld van den Leergierigen Apelles, achter myn tafereel verborgen houde.

Het streelt my zeker, dat ik tot een verlichte Natie behoore, die thans meer, dan ooit, met de fraije Letteren ingenomen, voor geen Volk in Europa, wat de dichtkunst betreft,

de vlag behoeft te stryken: Doch hoe zeer dit ook myne Eerzugt gaande maake, begryp ik te gelyk, dat het geen geringe omzigtigheid vereischt, opentlyk met de uitmuntende Dichters en Dichteressen, die onze Eeuw vercieren, naar den Lauwer van Apollo te willen dingen: dit zy genoeg. Vaar wel.

l'Agrement est l' ombre de la Sagesse.

Geertruidenberg den 30. *van Hooimaand* 1766.

Aan myn geest.

MYn Geest, ik moet in 't eind eens ernstig met u spreeken;
Ik nam tot heden toe geduld met uw' gebreeken,
En schoon uw zotterny my lang misnoegen gaf;
Ik zweeg, of ried u die met zagte woorden af:
Maar wyl toegeevendheid noch zwygen iets kan winnen,
Moet ik door nood geperst een strenger toon beginnen.
Wat soort van razerny heeft u 't verstand ontroerd,
Dat ge een zo redenloos en zeldzaam leeven voert?
Hoe! iemand uwer Kunne in 't bloeijen haarer jaaren
Schier anders niet te doen, dan boeken door te blaaren?
En welke boeken toch? 't gaat voor een Juffer aan
Clarisse of *Pamela* zomwyl eens op te slaan:

Maar neen, daar zou men nu geen tyd meer aan besteeden,
Die wierd reeds lang gewyd aan n utter bezigheden:
Dan onderzoekt men eens, als of m' er veel mee won,
Wie loope of stille sta, onze Aardkloot of de Zon,
Wie *Plato* zy geweest, wat *Epicurus* leerde,
Wat Helden men in Rome en Griekenland waardeerde;
En of noch iets ontbrak aan al deez zotterny,
Men voegt er eindlyk ook de drift tot dichten by:
Hier aan behaagt het u, niet slechts geheele dagen,
Maar zelfs het grootste deel der nachten op te draagen;
Uw vlyt, uw lust, uw zorg, 't is al daar voor bereid.
Een Juffrouw Dichteres! wat buitenspoorigheid!
Maar spreek; wat hebt gy voor met al die malle grillen?
Wat voordeel ziet ge er in? 't is immers tyd verspillen:
Ach! overwin toch eens die laagheid van gemoed!
Leef, als 't een Maagd betaamt geteeld uit aad'lyk bloed:
Een Vrouw, wel onderricht in huisselyke zaaken,
Die zich bevallig kleed, naar eisch der nieuwste smaaken,
Die 't aan behendigheid in spel noch dans ontbreekt,
Die cierlyk van het weer en van de *Mode* spreekt;
Die, zeg ik, weet volstrekt, wat ze ooit behoeft te weeten,
En 't is *Pedanterie* zich meerder te vermeeten.
Dat dan de Wysgeer vry verstand en oordeel wett',
Laat hem de hooge-school; gy, houdt u by 't *Salet*.

Maar 't zal u, 'k merk het wel, aan stoutheid niet ontbreeken,
My dunkt, ik hoor u reeds myn reeden tegen spreeken.
‘Hoe! zegt ge, welk een taal! viel de eed'le denkens kracht
‘Ons niet zo wel ten deel, als 't mannelyk geslacht!
‘Is 't moog'lyk, met een ziel, zo edel, zo verheeven,
‘Die schier iets God'lyks heest, zoo laag aan 't stof te kleeven?
‘Of is die ziel in ons zo groot niet van waardy?
‘Ik twyffel, of dit ooit met grond beweezen zy:
‘Neen, zo wy in verstand den Mannen moeten wyken,
‘Zo wysheid en vernuft zo zelden ons verryken;
‘De opvoeding is 't alleen, die hier de schuld van-heeft:
‘Misleid van jongs af aan door 't voorbeeld, dat ze ons geeft,
‘Bedwelmd door schynvermaak, gewend aan beuzelingen,
‘Is 't wonder, dat wy nooit naar grooter gaaven dingen?
‘Maar zo het onderwys, of zo de tegenspoed
‘Zomtyds in onze kunne eene eed'ler werking doet;
‘Zoo by geval een Vrouw bespeurt, dat zy kan denken,
‘Zou zulks de billikheid, zou dit de Rede krenken?
‘En waarom, bid ik u? om dat ons zwak geslacht,
‘Die gaaf of weinig kent, of slechts een beuz'ling acht:
‘Wel aan, ga op *Brazil* dan ook die koopliên laaken,
‘Die met het fyn gesteent' zo groot een voordeel maaken;
‘De onkundige Indiaan, die 't in zyn ruwheid ziet,
‘Bespeurt de waarde en glans van dat gesteente niet.

‘'k Stem, zegt ge, dat een Vrouw van 't rede spoor zou doolen.
‘Zo haar van 't huisbestier de zorg ware aanbevoolen,
‘En zy, ondanks dien plicht, haar boeken voor liet gaan,
‘Het nuttig moet altyd voor 't nodige achterstaan,
‘En yder naar zyn staat en zyne jaaren leeven:
‘Maar al de oplettendheid daar enkel aan te geeven,
‘Dat keur ik nimmer goed; neen, zegt ge, 'k blyf er by,
‘'t Is onvergeesselyk, 't is laag, voor wiê 't ook zy.
Zo hevig niet myn geest, laat ons bezadigd spreeken.
't Is dan een pryslyk werk, geleerdheid aan te kweeken:
Wel aan, dit zy zo grootsch, zo heerlyk, als gy duidt;
Maar 'k bid u, zeg my eens, wat voordeel trekt ge er uit?
Climene, zo gy weet, verkwist geen tyd met leezen;
Neen, kent ze vader *Cats*, dit zal wel alles weezen:
Climene wordt nochtans, zo wel als gy, gehoord,
Waar ze immer zich bevindt, zy voert er 't hoogste woord.
Ja 'k zou op staande voet een reeks van Vrouwen noemen,
Die op onkundigheid, als op iets aartigs roemen,
En die 't *Salet* nogthans als halve orakels eert:
Men stelt nu weinig prys op *Dames* zo geleerd;
En zo eens hier of daar al een *Pedant* mag weezen,
Die Vrouwen toe wil staan te denken en te leezen;
Voor een die 't pryslyk vindt, ontmoet ge er duizend wis,
By wien dit in uw Kunne een lout're dwaasheid is.

Maar gy hervat hier op, dat gy dit lang bespeurde,
‘Doch dat gy zulks te recht uw deernis waardig keurde;
‘Dat een geleerde vrouw niet algemeen behaagt,
‘Wyl de onkunde altyd zucht tot haars gelyken draagt;
‘Maar dat het zuiver licht zyn glans niet zal verliezen,
‘Schoon wy den loggen Uil het duister zien verkiezen.
‘De Rede (vaart gy voort), valt ieder niet ten deel,
‘Zo 't één uit duizend is, dien zy bezielt, 't is veel:
‘Doch 't zy zo; lukt het my, dien éénen te behaagen,
‘'k Zal nooit van 't wanbegrip der and'ren my beklaagen;
‘En hoe ge er minder vindt rechtzinnig op dit stuk,
‘Hoe meer ik my zyn gunst zal reeknen tot geluk.
‘Zo niets voordeelig is, dan goed'ren op te gaaren,
‘Ik kon dan, ik beken 't, veel moeite en arbeid spaaren;
‘Maar strekt het ook tot nut, dat men zich zelfs verwint.
‘En 't zy in lief, of leed, de rust der ziele vindt?
‘Men spreek my dan niet meer in myn verkiezing teegen,
‘Door oeff'ning van 't verstand wordt zulks alleen verkreegen.
‘Wie is de ontzinde dan, die dit een Vrouw verbiedt?
‘'t Is waar, al 't geen ik lees, raakt juist de zeden niet;
‘Om die gewenschte rust in myn gemoed te kweeken,
‘Behoefde ik met Latyn myn herssens niet te breeken;
‘En 't zou met myn geluk mischien niet erger gaan,
‘Al zag ik de Aarde noch voor onbeweeglyk aan:

‘Maar wyl ik op die kunst zo moeilyk my durf leggen....
Ha! daar verwachte ik u, de *Dichtkunst*, wilt gy zeggen.
Die wettigt eindlyk dan dien vreemden weetenslust,
Waar mee gy dag en nacht uw herssenen ontrust,
Dien dwaazen ommegang met *Rectors, advocaten*,
En al dat soort van liên, die gy zo graag hoort praaten;
Ja noch tot overmaat dat leeren van 't Latyn,
Waar door gy u by elk bespottelyk doet zyn,
‘De Dichtkunst vordert zulks, wie kan deez waarheid wraaken’
Myn Geest, ik zal myn hof zeer kwalyk by u maaken;
Maar wat ge u ook verbeeldt, deez rymlust, dien gy voedt.
Is wel 't ontzinnigst noch van alles, was gy doet:
Is u een kunst bekend zo edel, zo verheven,
Dat ze u in 't onheil zelf een zachte rust kan geeven;
Verzuim geen ogenblik, ga, maak dat ze u verrykk'
Wees in bezadigdheid een and're *Sloterdyk*;
In 't kort, wees Wysgeres, ik mag het gaarne lyden;
Maar in der Dicht'ren rei om d' eerekroon te stryden,
Is een vermetelheid, die veel te verre gaat;
En zyt ge er toe bekwaam? gelooft gy 't in der daad?
Uw lieve vriend *Boileau* heeft immers klaar beweezen,
Dat nooit het *maatig wel* op *Pindus* wordt gepreezen.
Men keur' den tweeden rang in and're kunsten goed;
*Hier, zegt hy, doet men niets, ten zy men wondren doet.

* *BOILEAU art Poëtique Chant* 1.

Amoins que d' être au rang d' *Ilorace* ou de *Voiture*,
On nage dans la fange avee *l' Abbè de Pure*.

En gy, gy waagt nochtans stoutmoedig voort te streeven;
O! zag het *Lelie Ryk* dien *Letter-held* herleeven,
[**]Wie weet, of niet uw naam terstond gesteld zou zyn,
En by *Myn Heer de Pure*, en by den *Abt Cotyn;*
Gy lacht; ja vlei u niet, men moet al veel verrichten,
Om niet het doel te zyn van die geduchte schichten.
Weet, dat ook *Nederland* het zelfde vonnis velt;
Die hier geen *Hoogvliet* is, wordt by *Datheen* gesteld.
Laat af dan, zo vergeefs uw krachten af te slooven,
Wat kunt ge u, op zyn best, voor al uw werk, belooven?
Wat roems, eene ydele eer, en die, naar allen schyn,
Haar bloei eerst krygen zal, als gy niet meer zult zyn.
Is 't geen uitzinnigheid, de zoetheid van uw leeven,
Uw rust en uw vermaak hier voor ten prooi te geeven?
Boileau heeft in een stuk [a] by elk op 't hoogst geroemd,
Den Mensch uit spotterny *het dwaaste dier* genoemd.

** *Le Philosophe de sans souci, epitre a mon Esprit. Tom. 1. page 233.*

Ah! si Boileau vivoit, peut être un beau matin,
Votre nom dans vers remplacerait *Cotin*.

a *Zie BOILEAU, Satire VIII.*

De tous les Animeaux qui s' élevent dans l' air,
Qui marchent sur la Terre ou nagent dans la Mer;
De Paris an Perou, du japon jusqu' a Rome,
Le plus sot Animal, á mon avis, c'est l' Home.

Maar ik, ik zeg in ernst; ga vry door 's werelds hoeken,
Van Zuid-tot-Noorder Pool, van Oost tot Westen zoeken,
't Zy *Turk, Europeaan, Chineez,* of *Massageet;*
Daar is geen Mensch op Aard' zo zot, als een Poëet.
Gy wordt verstoort myn Geest, en kunt u pas bedwingen,
Met wysbegeerte en al van gramschap op te springen;
‘Wat wil dees yd'le taal? (hervat ge) ik wist het lang,
‘De Lauw'ren van *Parnas* zyn voor den eersten rang;
‘Maar 't moet een bloodaart zyn, dien zulks te rug doet treden;
‘Voor my, myn moed ontvonkt, op 't zien van zwarigheden.
‘O! zo 't geluk in 't eind myn poogingen verzelt,
‘Dat 'k in der Dicht'ren rei myn naam eens zie gesteld,
‘Indien myn eersteling, uit eigen grond gereezen,
Op 't Schouwburg te *Amsteldam* .... 't zou niet onraadzaam weezen.
Op 't Schouwburg te *Amsteldam* .... ja, stel u daar ten toon,
Dit slechts ontbrak u noch ... 't ontwerp is waarlyk schoon,
Myn geest waar denkt gy om? maar op zyn best genoomen.
't Gelukte u, wat al leeds hebt gy des niet te schroomen:
Beef, beef, dat dan de Nyd op u aan 't woeden raak',
En uwen leevensloop geheel een Treurspel maak'.
‘Stil, zegt ge, schoon dit lot beswaarlyk zy te myden;
‘Die zelf roemwaardig is, zal and'ren nooit benyden,
‘Diens achting is genoeg, hier door is 't al vergoed:
‘Myn zangster winne uw, gunst, onsterffelyke *Voet*!

‘Dat ze U *Mauritius*, en *Schonck*, en *Hardsinck* streele!
‘O! dan getrooste ik 't my, dat ik den Nyd verveele:
‘En wat wil eind'lyk toch uw yd'le twist met my?
‘Heeft elk geen tydverdryf, dat hem byzonder zy?
‘Men ziet *Leucothoë* zich op de zangkunst leggen,
‘*Dorine* tekent graag; wat vindt ge er op te zeggen?
‘Het spel in tegendeel is *Silvia's* vermaak:
‘Ik dan, mag ik alleen niet leeven naar myn smaak?
‘Heb ik de vryheid niet, om naar myn welbehaagen
‘Op 't een of 't ander stuk myn herssenen te plaagen?
‘Zo 't lukt, 't is alles winst; en zo 't my niet voldoet,
‘Het is tot krul-papier ten minsten altyd goed:
‘Hy, die my zulks benydt, moet wel afgunstig weezen:
‘Ik bidde u, stoor my dan in dichten noch in leezen.
‘My dunkt, ik heb myn zaak nu wel genoeg bepleit,
‘'k Blyf by myn leevens-wys; dat 's eens voor al gezeid.
't Is alles dan vergeefs, gy wilt myn raad niet hooren;
Wel aan, ik twist niet meer, 't waar doch maar tyd verlooren;
Wees voor uw lieve kunst zo teer, zo trouw, myn Geest!
Als ooit in een *Roman* een Minnaar is geweest:
Maar denkt gy, dat ik ook geduldig kan bemerken,
Hoe men hier eindeloos uw' zinnen op zie werken?
Elize heeft zomtyds een gansch verhaal gedaan,
Van al, wat zederd kort by haar is om geaan;

't Is ieder reeds bewust, hoe haar bedienden 't maaken,
Wat zy dien middag at, en honderd nutte zaaken;
Terwyl gy nauwlyks weet, dat ge in haar byzyn zyt:
Ja zo ge al eens u zelve een ogenblik bestrydt,
En iets van dezen aart op 't geestigst wilt vertellen,
Men ziet gedwongenheid uw gansch gesprek verzellen;
Wat zeg ik, legt men u de misdaad niet te last,
Dat ge in het speelen zelfs niet op de regels past?
Ik beeve op ieder kaart, die ik u neer zie leggen,
Dat gy *Thalie, Euterpe* of *Melpomeen*, zult zeggen"
Gy denkt, *uw leevenswyze is zonder ergernis*;
Dit is voor 't minst al iets, dat onvergeeflyk is.
‘Maar, zegt ge, is dit zo vreemd? elk luistert naar een reden,
‘Naar maate dat zy stemt met zyn genegenheden,
‘Ik bid u, als *Lucinde*, aan wie geen geest ontbreekt,
‘Een weinig stekelig van haar vrindinnen spreekt,
‘Zie *Chloë* dan eens aan, haare aandacht gaat verlooren;
‘Maar als we op onze beurt den lof des naasten hooren,
‘Gy zult ten eersten zien, indien gy niet en slaapt,
‘Dat *Chloë*'t oor verleent, en dat *Lucinde* gaapt;
‘Het geen gy hier bespeurt, heeft plaats by duizend and'ren;
‘Dies bid ik, staaken wy dit twisten met elkand'ren:
‘Want wat begeert gy toch, indien ge kwalyk vindt,
‘Dat ik myn hart zo zeer aan wetenschappen bind?

‘Wel aan, ik stap er af, maar toon my eerst een leeven:
‘Dat my onschuldiger' beter' vreugd kan geeven:
‘'k Vind nu, zo vaak ik wil, al 't zoet, daar ik naar haak,
‘Elk uur, elk ogenblik verschaft me een nieuw vermaak:
‘Ik woon gezelschap by, ik kan er vrolyk weezen,
‘Maar 'k hoef, wat vreugd er heersch', het scheiden nooit te vreezen,
‘Ik vind myn liefste feest, myn zoetsten wellust weer,
‘Wanneer ik in my zelf en tot myn boeken keer,
‘En 't geen my meenigmaal verrukkingen kan baaren,
‘Vermaaken van dien aart, verdubb'len met de jaaren.
't Is alles fraai, myn Geest, en zo 'k niet kwaalyk hoor.
Stelt ge uwe kunne zulks gelyk een lokaas voor
Ik weet niet, of gy veel met deezen vond zult winnen,
Voor my, 'k zie alles aan met ongestoorde zinnen;
Ik zwyg, maar als u 't lot eens and're wetten stelt,
En in der vrouwen rey uw naam meè wordt geteld;
'k Bedrieg me, of 'k zie u dan voor uw Latynsche boeken
Een schuilplaats tegen 't stof en het gewormte zoeken;
Voor 't Fransch is geen gevaar, zo lang men niet beslis',
Of iemand, die 't niet spreekt, een reedlyk wezen is;
Maar *Pope* uw Lyftrauwant en *Milton* mogen beeven,
Haast wordt een duist're kas hen tot verblyf gegeeven;
'k Voorzie een derde *Arrest*: helpt Muzen, wien of 't geld!
Uw Verzen; 't is gedaan, hun vonnis is geveld.

Vaart wel dan, Wysbegeerte, en taalen, en Poëeten!
De huiszorg zal in 't eind dit alles doen vergeeten.

E I N D E .